

Nr 46

Utlåtande i anledning av motioner angående glas- och träindustrin i Kalmar och Kronobergs län.

I de till bankoutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 104 av herr Bertil Pettersson *m. fl.* och II: 138 av herr Fagerlund och fru Torbrink har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning av glasindustriens och träindustriens framtida utveckling i Kalmar och Kronobergs län.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden från arbetsmarknadsstyrelsen, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Sveriges industriförbund.

Motionerna

Koncentrationstendenserna inom näringslivet har, anför motionärerna, många positiva drag. De negativa verkningar som samtidigt uppkommer kan helt eller delvis elimineras genom en effektiv arbetsmarknads- och lokaliseringspolitik, vilken måste baseras på en god kunskap om utvecklingen inom det befintliga näringslivet.

I Kalmar och Kronobergs län finns framför allt två industrigrenar inom vilka en fortsatt strukturrationalisering kan komma att sätta stora spår, nämligen trä- och glasindustrin. Om dessa branscher lämnar motionärerna följande uppgifter, avseende år 1965.

Träindustrin i Kalmar län sysselsatte enligt tillgänglig statistik cirka 8 500 personer av totalt 35 400 industrianställda i länet. De 8 500 personerna var fördelade på 306 företag, varav 276 hade högst 50 sysselsatta. I dessa senare företag var totalt cirka 4 000 personer anställda. Inom glasindustrin var antalet sysselsatta cirka 1 350 personer vid 10 företag.

I Kronobergs län hade träindustrin cirka 4 150 anställda vid 274 företag. Av dessa företag hade 258 mindre än 50 anställda. Glasindustrin sysselsatte cirka 3 050 personer vid 52 företag, varav 32 icke hade mer än 50 anställda.

Det sammanlagda antalet företag och anställda för länen tillsammans framgår av nedanstående tabell:

	Antal företag	Företag med mindre än 50 anställda	Antal anställda
Träindustrin	580	534	12 650
Glasindustrin	62	32	4 400
	642	566	17 050

Glasbruken, som i genomsnitt är större än företagen inom träindustrin, ligger till väsentlig del inom angränsande kommunblock i sydöstra delen av Kalmar län och östra delen av Kronobergs län.

En utredning av de små träindustriernas framtid och glasindustrins utveckling, med syfte att belysa arbetskraftens sysselsättningsmöjligheter i framtiden och lämpliga lokaliseringssorter ifall betydande arbetskraftsöverskott kan förutses, skulle, anför motionärerna, från planeringssynpunkt vara ytterst värdefull för de två länen, samtidigt som det allmängiltiga i utredningen skulle kunna utnyttjas vid planläggningen inom andra områden i riket. Vid en sådan utredning bör särskilt uppmärksammas glasindustrins hantverksmässiga och konstnärliga innehåll liksom kapitalbehovet inom den utvecklingsbara delen av småindustrin. Bland frågor som bör behandlas nämns ytterligare yrkesutbildning i syfte att för framtiden garantera yrkeskickligheten inom glasindustrin samt kommunikationsproblem, avseende dels möjligheterna att pendla från de olika kommunblockens centralorter till de mindre tätorterna, dels kommunikationerna från områdets huvudorter till andra delar av landet.

Remissyttrandena

Arbetsmarknadsstyrelsen lämnar beträffande landet i dess helhet följande uppgifter om de berörda branscherna:

År 1965 fanns enligt industristatistiken 2 729 arbetsställen inom träindustrin. Dessa arbetsställen sysselsatte 77 900 personer. Jämfört med 1960 innebär detta en sysselsättningsökning på 8 400 personer. Inom glasindustrin sysselsattes år 1965 8 100 personer vid 80 arbetsställen. Mellan 1960 och 1965 ökade antalet sysselsatta inom glasindustrin med nära 1 000 personer. Bägge branscherna spelar lokalt en inte obetydlig roll ur sysselsättningsynpunkt.

Under perioden 1960—1966 inkom till arbetsmarknadsstyrelsen varsel om nedläggning från 82 arbetsställen inom träindustrin med 2 315 anställda och från 5 inom glasindustrin med 239 anställda. Under de första 7 månaderna av 1967 har ett arbetsställe inom glasindustrin med 22 anställda och 18 arbetsställen inom träindustrin med 686 anställda varslat om nedläggning.

Den fortsatta strukturomvandlingen inom såväl träindustrin som glasindustrin kan, säger arbetsmarknadsstyrelsen, i vissa fall komma att leda till uppkomsten av regionala arbetskraftsöverskott. Ju förr uppkommande sådana kan förutsägas, desto mera ökar möjligheterna att via arbetsmarknadspolitiska insatser förhindra att de leder till obalans på arbetsmarknaden i form av arbetslöshet och undersysselsättning. Arbetsmarknadsstyrelsen följer därför med stor uppmärksamhet den fortlöpande utvecklingen inom såväl träindustrin som glasindustrin.

Sveriges industriförbund förklarar att förbundet har en positiv inställning till branschutredningar och också har verkat för att sådana skall komma till stånd, ofta under medverkan av Industriens utredningsinstitut. Som ett av syftena anges att belysa svensk industris internationella konkurrenskraft. Hittills har eftersträvat att bedriva utredningarna åtminstone på nationell nivå.

Förbundet säger sig vilja i detta sammanhang liksom i sitt yttrande över LO:s arbetsmarknadspolitiska program 1967 uttala sin anslutning till en intensifierad rörlighetsfrämjande politik och ånyo understryka vikten av att man inte i sysselsättningsskapande syfte motverkar de rörlighetsstimulerande åtgärderna.

Planering och genomförande av strukturundersökningar bör, fortsätter Industriförbundet, ske i nära kontakt med näringslivets organisationer och — när det gäller industrin — med Industriens utredningsinstitut, inrikta sig på vissa avgränsade men väsentliga frågor, gärna sträcka sig över flera branscher med likartade problem men som regel omfatta berörda företag över hela riket. Det sist nämnda säges gälla inte minst träindustrin, som även i andra delar av landet än de berörda länen har en betydande omfattning.

Förbundet uttalar, att det inte har något att erinra mot att de i motionerna berörda branscherna görs till föremål för undersökning men att därvid bör beaktas vad förbundet anfört om den allmänna uppläggnings- och inriktningen av sådana undersökningar, framför allt att dessa inte bör ges en så begränsad geografisk omfattning som motionärerna föreslagit. Enär Industriens utredningsinstitut har en omfattande erfarenhet av undersökningar av detta slag, förefaller det förbundet lämpligt, att deras planering och genomförande sker under medverkan av institutet.

LO understryker att goda kunskaper om förhållandena inom olika grenar av näringslivet och inom olika delar av landet skapar förutsättningar för statsmakterna att genom näringspolitiska åtgärder framgångsrikt leda den ekonomiska utvecklingen. Utredningsmaterialet kan också, framhåller LO, utgöra underlag för enskilda individers beslut vid val av sysselsättning och bostadsort.

LO ställer sig således positiv till att branschutredningar kommer till stånd och att utredningarna belyser de regionala aspekterna, när så är erforderligt. Med hänsyn till det utredningsarbete, som pågår inom statsförvaltningen, och de nya organisationsformer, som tillkommit inom statsdepartementen för näringspolitiken, bör emellertid enligt LO:s mening det utredningsarbete som motionärerna åsyftar kunna ske inom departementen eller på länsplanet. LO anser därför att motionerna inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en utredning av glasindustrins och träindustrins nuvarande villkor och framtida utveckling inom Kalmar och Kronobergs län skulle vara ytterst värdefull från planeringssynpunkt. Att verkställa en utredning med den regionala inriktning som det här är fråga om torde, sedan länsstyrelsernas resurser för utrednings- och planeringsverksamhet numera blivit väsentligt förstärkta, i första hand få anses vara en uppgift för vederbörande länsstyrelser. Utskottet räknar med att länsstyrelserna och de till dem knutna planeringsråden i de båda länen beaktar önskvärdheten av att en utredning av de i motionerna angivna spörsmålen kommer till stånd och att de inbördes och med berörda organisationer etablerar erforderlig samverkan för detta ändamål. Någon skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet finner utskottet således icke erforderlig.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,

att motionerna I:104 och II:138 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 oktober 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s)*, Åkerlund (h)*, Hilding (fp), Lundin (s), Enarsson (h), Larfors (s), Mattsson (cp) och fru Lundblad (s);

från andra kammaren: herr Regnéll (h), fru Renström-Ingenäs (s), herrar Hagnell (s)*, Berglund (fp), Börjesson i Glömminge (cp), Bengtsson i Landskrona (s), Hyltander (fp)* och Gustavsson i Ängelholm (s).

* Ej närvarande vid justeringen.